

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МАЙСТЕРНЯ

ТВОРЧИЙ ОСЕРЕДОК

до 100-річчя

Ніни Федорової

Федорова Ніна Іванівна
(1907 - 1993)

*"На тій майстерні не шукай табличок,
А просто йди із серцем під рукою"*

(Іван Драч "Коні над Парижем")

"Експериментальна майстерня. Творчий осередок. До 100-річчя Н. І. Федорової."- проект Музею українського народного декоративного мистецтва.

Творча співдружність художників, архітекторів, технологів, народних майстрів під мудрим і чуйним керівництвом талановитого організатора, художника-технолога Ніни Іванівни Федорової вписала яскраву сторінку в історію українського мистецтва. Колектив майстерні понад чотири десятиліття був генератором ідей в декоративному мистецтві, визначав шляхи розвитку української кераміки в оздобленні архітектурних споруд, розробляв і впроваджував нові технології. Робота творчої групи багато в чому визначила і сучасне обличчя декоративної та архітектурної кераміки.

Майстерня була заснована у 1944 році за ініціативи мистецтвознавця Пантелеймона Никифоровича Мусієнка (він, як і Н. І. Федорова, вихованець Межигірського технікуму кераміки та скла) і при підтримці та допомозі академіка архітектури Володимира Гнатовича Заболотного. Спочатку заклад мав назву Експериментальна майстерня художньої кераміки Інституту архітектури Академії будівництва та архітектури УРСР. З 1963 року майстерня була підпорядкована Київ ЗНДІЕП (Київський зональний науково-дослідний інститут експериментального проектування) та отримала назву Лабораторія архітектурно-художньої кераміки. Колектив працював у маленькому одноповерховому будиночку на території Національного заповідника "Софія Київська" і тому майстерню часто називали "софійською гончарнею", "софійською майстернею" або майстернею Ніни Федорової, яку вона очолювала з 1946 по 1985 роки.

Головним завданням та напрямом діяльності закладу була участь у відбудові зруйнованого війною Києва, створенні нового архітектурно-художнього образу міста. Для цього треба було зосередити зусилля архітекторів, технологів, художників, мистецтвознавців на пошуки нових технологій керамічного виробництва одночасно з творчими пошуками

художнього напрямку. В основу діяльності колективу лягли три принципи: орієнтація на традиції української народної кераміки, новаторський підхід у їх застосуванні, творча співпраця народних майстрів, художників-професіоналів, технолога та архітектора. І треба визнати, що застосування синтетичних підходів до справи, творча співдружність багатьох фахівців принесли вражаючі результати. Кераміка, розроблена в майстерні та впроваджена в архітектурно-будівельну практику, зазвучала по-новому. У поєднанні з архітектурою кераміку (декоративно-художні та обличкувальні елементи) використовували як коштовну прикрасу. Всім відомі в історії сучасної української кераміки такі зразки оформлення як орнаментальна плитка для декорування житлових будівель на Хрещатику, ресторанний зал готелю "Дніпро" (зруйнований наприкінці 1990-х років), інтер'єри готелів "Київ", "Русь", "Золотий колос" (на жаль, більшість з них знищені), Будинок кіно, середня школа № 51 у Києві, підземні станції метрополітену "Хрещатик" та "Нивки", Київський річковий вокзал і кінотеатр "Україна", готель "Чорне море" в Одесі, готель "Тарасова гора" в Каневі тощо. Керамічне панно "Земля, флюїди життя і расцвіта мирам Вселенної пошлай" (колективна робота майстерні за ескізом Л. І. Мешкової) прикрашає хол у штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі.

Н. І. Федорова була визначним технологом, нею створена широка гама кольорових поливів - чорна, червона, відтінки бірюзово-сріблястої, сріблясто-перламутрової. Честь відродження втраченої рецептури червоної поливи, спектр якої ввібрав червлене золото, кольори стиглої вишні та гарячої крові, належить саме Ніні Іванівні. У майстерні було відроджене стародавнє мистецтво розпису блискучими поливами, винайдені морозостійкі, зборчасті поливи та поливи відновного вогню. Барвники майстерні Н.Федорової стали її візитівкою.

Другим, не менш важливим, напрямком діяльності лабораторії стала творча робота в скульптурі малих форм та декоративній об'ємній пластиці. У майстерні розквітнув і набрав сили талант видатних художників-керамістів: народного художника України Л. І. Мешкової, заслуженого художника України Г. С. Севрук, заслуженого майстра народної творчості О. С. Желєзняка, знаних художників декоративної кераміки О. А. Грудзинської, Г. Г. Шарай, Я. І. Падалки, С. Ю. Кацімона, А. Д. Масехіної, Ф. І. Олексієнка, М. М. Маринченка, Р. П. Батечко та ін. В майстерні плідно працювали мистецтвознавці - П. Н. Мусієнко, Н. Г. Крутенко. Кращі роботи Ніна Іванівна, розуміючи їх

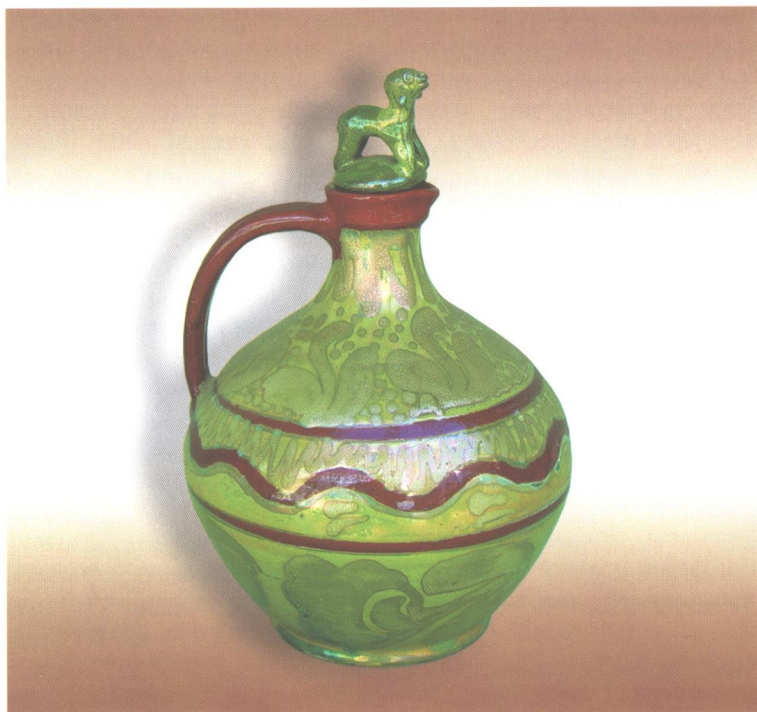
художню вартість, одразу ж передавала до Музею українського народного декоративного мистецтва. Тому наш музей має найповнішу збірку творів майстерні (понад 1500 робіт). Роботи творчого осередку представлені у Міжнародному музеї кераміки в Женеві, прикрашають експозиції музеїв світу, приватні збірки. Десятки персональних виставок майстрів лабораторії відбулися на теренах України та колишнього Радянського Союзу. Роботи, створені під дахом "софійської гончарні", неодноразово брали участь у республіканських, всесоюзних, зарубіжних виставках (Прага, Монреаль, Будапешт, Софія, Париж, Варшава тощо).

"Від розваг - до знань" - один із девізів Ніни Іванівни. В її майстерні завжди було цікаво, можна було дізнатись про новини археології, математики, історії, архітектури. Експеримент, пошук, розвиток - ось що було характерно для атмосфери творчого осередку.

До діяльності експериментальної майстерні були долучені не тільки видатні архітектори, художники, скульптори, мистецтвознавці, науковці Київ ЗНДІЕП, але й знані в Україні діячі культури. Тут любили бувати Максим Рильський та Іван Драч, Платон Майборода та Дмитро Гнатюк, Олесь Гончар та Іван Кавалерідзе, Григорій Чухрай та Михайло Стельмах, Іван Світличний і Алла Горська. В майстерні любили працювати художники Тетяна Яблонська та Сергій Отроченко, а Сергій Параджанов надсилаючи вітальні листівочки, писав: "Уважаемые, обожаемые...". Через майстерню з її теплою аурою та творчою атмосферою пройшли мистецтвознавці, історики, археологи, музейники, просто пересічні кияни та гості столиці. Людяність, привітність, натхнення в праці та житті господині майстерні Ніни Іванівни Федорової притягували в маленький будиночок "софійської гончарні", огортали творчою атмосферою, зачаровували. І кожен отримував свою долю наснаги. Майстерня стала своєрідним духовно-мистецьким містком, що поєднав минуле і сьогодення.

Музей українського народного декоративного мистецтва висловлює щирю подяку **керівникам корпорації "Трансекспо"** за спонсорську підтримку проекту "Експериментальна майстерня. Творчий осередок. До 100-річчя Ніни Федорової", за повагу та любов до української культури. Тільки разом ми можемо здійснити благородну справу збереження історичної пам'яті, вшанування художників-творців, які залишили нам і прийдешнім поколінням плоди своєї натхненної праці.

Федорова Н. И. 1907-1993
Тиква. Посудина. 1959 р.
МУНДМ

Железняк О. С. 1909-1963
Тиква. Посудина. 1957 р.
МУНДМ

Шарай Г. Г. Нар. 1921 р.
Таріль декоративний. 1978 р.
МУНДМ

Грудзинська О. А. Нар. 1923 р.
Таріль для фруктів. 1956 р.
МУНДМ

Олексієнко Ф. І. 1898-1982
Гончар. Скульптура. 1966 р.
МУНДМ

Железняк О. С. 1909-1963
Ваза. 1960-ті рр.
МУНДМ

Федорова Н. И. 1907-1993
Ваза. 1978 г.
МУНДМ

Падалка Я.І.(1926 - 2000)
Баран. Посудина. 1980 р.
МУНДМ

Маринченко М. М. Нар. 1924 р.
Олень. Свищик. 1982 р.
МУНДМ

12

Желєзняк О. С. 1909-1963
Пташки. Скульптура. 1960-ті рр.
МУНДМ

Кацимон С. Ю. 1907-1979
Баранчик. Свищик. 1969 р.
МУНДМ

Масехіна А. Д. 1917-1982
Лисичка. Жінка. Скульптури. 1971 р.
МУНДМ

Севрук Г. С. Нар. 1939 р.
Пласт декоративный
"Анна Ярославна". 1982 р.
МУНДМ

Мешкова Л. І. Нар. 1938 р.
Панно "Квіти України".
Власність автора.

17

1. У майстерні, зліва направо: Масехіна А.Д., Шарай Г.Г., Гончаров А., Мешкова Л.І., Падалка Я.І., Федорова Н.І., Севрук Г.С.; 2. Шарай Г.Г., Федорова Н.І.; 3. Железняк О.С., Шарай Г.Г.; 4. Федорова Н.І.; 5. Железняк О.С.; 6. Грудзинська О.А., Шарай Г.Г.; 7. Олексієнко Ф.І.; 8. Шарай Г.Г.

1. Желєзняк О.С., Масєхіна А.Д.; 2. Падалка Я.І., Федорова Н.І., Севрук Г.С., Мєшкова Л.І.;
3. Шарай Г.Г.; 4. Федорова Н.І.; 5. Орлов В.О., Шарай Г.Г.; 6. Федорова Н.І., монтаж стїни
ресторану "Метро", 1970 р.; 7. Роганова Е.О., Федорова Н.І., Примак М., Гаркуша Н.Л.,
Грудзинська О.А.

Шарай Г. Г. Нар. 1921 р. Таріль декоративний. 1982 р. МУНДМ

На 1-й стор. обкладинки:
Федорова Н.І. Таріль "Рибки". 1962 р. МУНДМ

На 4-й стор. обкладинки: Грудзинська О.А.
Панно декоративне. Ст. метро "Хрещатик". 1960 р. МУНДМ

ПРОЕКТУВАННЯ, УЗГОДЖЕННЯ ТА СУПРОВОДЖЕННЯ ПРОЕКТІВ,
КОМПЛЕКСНІ РІШЕННЯ В ПОСТАЧАННІ ОБЛАДНАННЯ,
МОНТАЖНІ РОБОТИ, ТЕХНІЧНА ПІДТРИМКА, ГАРАНТІЯ, СЕРВІС.

Te корпорація
ТРАНСЕКСПО

TSD TransSat ICK TRANSEXPLO VIRIAL steel Sarm

СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ

- Пожежна сигналізація
- Сповіщення про пожежу
- Пожежогашіння всіх типів
- Вогнезахист конструкцій та повітропроводів
- Протипожежні двері, ворота, скляні перегородки
- Охоронна сигналізація
- Відеоспостереження
- Контроль доступу, облік робочого часу
- Захист периметру

ТЕХНОЛОГІЇ

- Системи внутрішнього та зовнішнього електрозабезпечення
- Системи димовидалення та вентиляції
- Системи освітлення та електрофурнітура
- Озвучення приміщень та територій
- Конференц-системи, синхронний переклад
- Комплексні системи диспетчеризації та автоматизації будівель і споруд
- Автоматика для воріт, дверей, вікон
- Автоматичні шлагбауми
- Системи платного паркінгу
- Заземлення і грозозахист

ЕЛЕМЕНТИ ІНТЕР'ЄРУ ТА ЕКСТЕР'ЄРУ

- Архітектурні конструкції з металу та скла
- Козирки, навіси, консолі
- Декоративні дахові конструкції
- Сходи - металеві, скляні, дерев'яні
- Огородження стовпів, атриумів, балконів
- Скляні перегородки та вітрини
- Сміттєпроводи та білизнопроводи
- Облицювання сталю колон, стін, стель, ліфтів
- Міський та парковий декор
- Вхідні групи будинків та споруд
- Турнікети, триподи, хвіртки.

м.Київ, 03150, тел. (044) 461-79-69, факс (044) 586-46-47

www.transexpo.com

ЯМСЬКА, 72

Відповідальний за випуск Адріана Вялець

Автор-упорядник Ірина Бекетова

Фото Вадим Козицький

Дизайн Марія Ляшенко

Координатор Валерія Скок

Друк ТОВ "НьюТон Продакшн"

Київ 2007 р.

Проект здійснено за підтримки
корпорації Трансекспо

Te® корпорація
ТРАНСЕКСПО